

Խմբագրատան հասցէ՝

Պէյրուզ. Նահր Իպրահիմ փ.,
Թէքէտան Կեդրոն, 2-րդ յարկ, Ժըմէյզի

Երեւան. Մամուլի շէնք, Հիմնական
Մասնաշէնք, 2-րդ յարկ, 213ա,
Արշակունեաց 2

Երեքշաբթի / 04.05.2021

84րդ Տարի, թիւ 81 (22,436)

1500 Լ.Ո. / 8 Էջ

@ zartonkadl@gmail.com

+961 1 444225
+961 81 306 447

www.zartonkdaily.org
facebook.com/zartonkdaily

P.O.BOX 11-617 Beirut-Lebanon

Լիբանանեան Լուրեր

Ֆրանսայի Արտագին Գործոց Նախարարը Պէյրուզ Կը Ժամանէ Վերակենդանացնելու Ֆրանսական Նախաձեռնութիւնը

Ֆրանսայի Արտագին գործոց նախարար Ժան-Իվ Տէ Տրիան Պէյրուզի մէջ պիտի ունենայ կարեւոր հանդիպումներ վերստին յառաջ մղելու համար Լիբանանի համար ֆրանսական նախաձեռնութիւնը, որ կրնայ արագացնել կառավարութեան կազմութիւնը: Զի բացառուի չեն, որ ձախողութեան մը պարագային ֆրանսացի նախարարին այցելութիւնը իր հետ բերէ կանխագգուշական պատժամիջոցներ լիբանանցի կարգ մը քաղաքական գործիչներու հասցէին, որոնց անունը ներգրաւուած է փտածութեան թղթածրարներու մէջ:

Պատժամիջոցներու գլխաւոր թիրախը պիտի ըլլայ կառավարութեան կազմութիւնը խոչընդոտողներուն: Ֆրանսական նախաձեռնութիւնը հորիզոնի վրայ գտնուող միակ յոյսն է, որ միջազգային օժանդակութիւններ կրնայ բերել Լիբանանին, շրջանցելու համար իր դիմագրաւած ճգնաժամը:

Շրջանային Լուրեր

Պատմութեան Մէջ Յստակ Գրուած Է, Որ Յեղասպանութիւն ԶԷ Եղած. Թուրքիոյ ՊՆ

Թուրքիոյ պաշտպանութեան նախարար Հուլուսի Աքար՝ Եսքիշէիի մարտավարական օդուծի հրամանատարութիւն կատարած ստուգայցին ընթացքին՝ անդրադարձած է Հայոց Յեղասպանութեան թեմային: Ermenihaber.am-ի տեղեկութիւններով՝ Աքարը, կրկնելով Թուրքիոյ կողմէ Հայոց Յեղասպանութեան մասին ներկայացուող թեզերը եւ Նոյնաբովանդակ յայտարարութիւնները, կրկին հնչեցուցած է ժխտողական պնդումներ ընդգրկող միտքեր:

«Յեղասպանութիւն հաստատ չէ եղած: Պատմութեան մէջ ատիկա պարզ ու յստակ գրուած է: Պատմութեան բոլոր տեղեկութիւնները, փաստաթուղթերը, վկաները եւ դիտարկումները շատ պարզ եւ յստակ ցոյց կու տան, որ 1915-ին նման բան տեղի չէ ունեցած», - ըսած է Աքար:

Հայկական Լուրեր

Փաշինեան Վարչապետ Զընտրուեցաւ. Յաջորդ Նիստը 10 Մայիսին

ԱԺ-ի մէջ քուէարկութեան դրուեցաւ Նիկոլ Փաշինեանը ՀՀ վարչապետի պաշտօնին ընտրելու մասին հարցը: Կողմ՝ 1, դէմ՝ 3. ձեռնպահ՝ 75 ձայներով որոշումը չընդունուեցաւ: Նիկոլ Փաշինեանի թեկնածութիւնն առաջադրած էր խորհրդարանի «Իմ քայլը» խմբակցութիւնը, որու ղեկավար Լիլիթ Մակունցը յայտարարած է, որ իրենք պիտի քուէարկեն «ձեռնպահ»:

ՀՀ ԱԺ նախագահ Արարատ Միրզոյեանը յայտարարութիւն տարածած է վարչապետ ընտրութեան հարցի վերաբերեալ: «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրէնքի 140-րդ յօդուածի 3-րդ եւ 6-րդ մասերու համաձայն՝ վարչապետի ընտրութեան հարցը պիտի քննարկուի 10 մայիսին՝ ժամը 12.00-ին իրաւունքի ուժով գումարուող Ազգային ժողովի յատուկ նիստին», - ըսուած է յայտարարութեան մէջ: ՀՀ Սահմանադրութեան համաձայն, եթէ խորհրդարանին մէջ երկու անգամ վարչապետ չընտրուի, ապա Ազգային ժողովը կը լուծարուի: «Իմ քայլը» խմբակցութիւնը յայտարարած էր, որ Նիկոլ Փաշինեանի թեկնածութիւնը կ'առաջադրէ՝ առաջնորդուելով տուեալ ընթացակարգով:

Մովսէս Յակոբեան Հարցաքննուած Է

Զինուած Ուժերու գլխաւոր շտաբի նախկին պետ, զօրավար-գնդապետ Մովսէս Յակոբեանը հրաւիրուած է Ազգային անվտանգութեան ծառայութիւն՝ հարցաքննութեան, որմէ ետք ԱԱԾ-ն անոր դէմ մեղադրանք առաջադրած է: Այս մասին Tert.am-ի հետ զրոյցում ժամանակ ըսած է Մովսէս Յակոբեանը:

Ան յայտնած է, թէ իրեն մեղադրանք առաջադրուած է ՀՀ քրեական օրէնսգիրքի 306-րդ յօդուածի յատկանիշներով՝ պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկութիւններ հրապարակելը: Մեղադրանքի վերաբերեալ Մովսէս Յակոբեանը մեկնաբանութիւն չէ տուած:

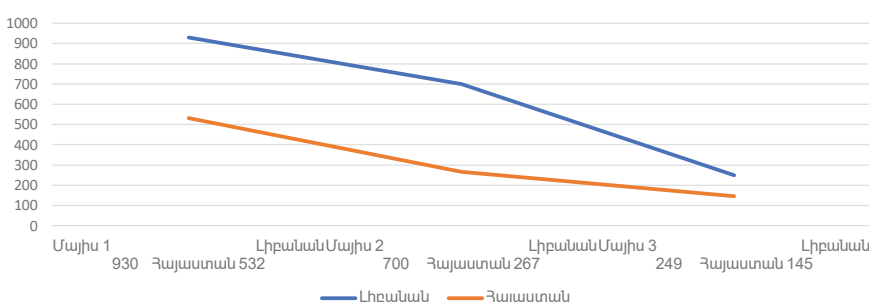
Արցախը Ոչ ՄԷԿ Կերպ Կրնայ Ատրպէյճանի Կազմին Մէջ Ըլլալ. Արցախցի Գործիչ

Արցախը Ատրպէյճանի կազմին մէջ որեւէ ուղղահայեաց ենթակայութեան տակ չի կրնար ըլլալ, յայտարարած է Արցախի Հանրապետութեան Ազգային ժողովի նախագահ Արթուր Թովմասեանը՝ ի պատասխան Ատրպէյճանի դեմոկրատիայի եւ մարդու իրաւունքներու հիմնարկի ղեկավար Ահմետ Սահիտովի թուիթթերէն այն գրառման՝ թէ 10 նոյեմբերի 2020-ի յայտարարութեան կէտերէն մէկուն համաձայն Ստեփանակերտը պիտի անցնի Ատրպէյճանի հսկողութեան ներքոյ:

«Սիրելի՛ հայրենակիցներ, Ատրպէյճանի դեմոկրատիայի եւ մարդու իրաւունքների ինստիտուտի (հիմնարկ) ղեկավար Ահմետ Սահիտովի՝ թուիթթերէն էջում կատարած գրառումներն ատրպէյճանական իշխանութիւնների հերթական սադրիչ գործելաճոճ շարունակութիւն են:

Շար. Էջ 08

Քորոնավիրուսի Օրագիր Գրանցուած Վարակակիրներ

ՑԱՒԱԿՑԱԳԻՐ

Մեծայարգ
Տիար Երուանդ Ազատեան
Տիբորոյթ

Սիրելի Երուանդ,
Խոր ցաւով իմացանք Ձեր կեանքի ընկերոջ՝ Նորային կորուստը. ան որքան սիրելի էր Ձեզի, վստահաբար նոյնքան՝ մեզի Թէքէեան Մշակութային Միութեան մեծ ընտանիքին անդամներու: Կորսնցուցիք հարազատ հոգի մը, որ ամբողջութեամբ նուիրուած էր հայ մշակոյթին ու կրթութեան: Ան եղաւ ծառայութեան բարի օրինակը Նոր սերունդին համար: Հայրենասիրութեամբ ան վարակեց իր շրջապատը բարձր բռնելով մեր արժէքները:
Ծնած ու հասակ առած Տամատեաններու բարեհամբաւ ընտանիքին մէջ ստացաւ իր ամբողջական ազգային կրթութիւնը անմահանուն իր մեծ հօրմէն՝ Միհրան Տամատեանէն դարձաւ արթուն պահակը անոր գաղափարախօսութեան եւ հաւատաւոր գիտնորը Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան: Ներշնչեց բոլորս մեր մեծ արժէքներով ու փոխանցեց Վահան Թէքէեանի «Հայու Հոգին» իր ամենայն հարազատութեամբ բոլոր իր ունկնդիրներուն:
Առիթ ունեցաւ ճանչնալու եւ մտերմանալու մեր մեծ անուններուն Եգիպտոսէն մինչեւ Ամերիկա եւ տառապեցաւ մեր ցաւերուն հետ ապրելով գաղթական հայուն առօրեան: Սակայն քաջալերեց ըլլալու անվիատ՝ դիմաւորելու համար պայծառ գալիք օրերը հայութեան. երբեք չկատարեց հաշուեյարդարը մեր ժողովուրդին՝ համոզուած մնալով իր լաւատեսութեամբը շարունակելու ենք ազգապահպանումը մեր գաղութներէն ներս:
Սիրելի Երուանդ, դուք չկորսնցուցիք լոկ կեանքի ընկեր մը, այլ աւելին՝ իրաւ մտաւորական ընկեր մը, որ լեցուցած էր Ձեր կեանքը եռանդով, լաւատեսութեամբ, մշակութային արժէքներով ու գեղեցիկին նկատմամբ ունեցած մեծ սիրով: Ու ան դարձաւ վարակիչ մեզի բոլորիս սիրելի աղուորն ու մնայունը:
Թէքէեան Մշակութային Միութեան Հիւսիսային Ամերիկայի համայն անդամակցութեան եւ Միութեան բարեկամ ազգայիններու կողմէ կը փոխանցենք մեր ցաւակցութիւնները. Նորան պիտի մնայ մեր տարեգրութեան էջերուն մէջ փայլատակող աստղը, որուն ներշնչումով ալ ան Նոր սերունդներուն դառնայ օրինակ:

Յակոբ Վարդիվառեան/ Ատենադպիր Դոկտ. Արշաւիր Կեօնճեան/
Փոխ Ատենապետ

Մայիս 1, 2021
Պոստոն

Պատմութեան Մէջ Այսօր

Միքայէլ Արամեանց

Միքայէլ Արամեանց (4 Մայիս 1843, Զյաթուկ - 1924, Թիֆլիս, Խորհրդային Ընկերվարական Հանրապետութիւններու Միութիւն), 19-րդ դարու թիֆլիսաբնակ հայ ձեռնարկատէր, նաւթարդիւնաբերող, մեծ բարերար եւ հասարակական գործիչ:

Թիֆլիսի «Ազգային բարեգործական ընկերութեան» հիմնադիր: Ալեքսանտր Մանթաշեանի մտերիմ ընկեր եւ գործընկեր: Մանթաշեանի հետ Պաքուի մէջ կը զբաղէր քարիւղարդիւնաբերութեամբ եւ առաջիններէն եղած էր, որ իր կապիտալի մեծ մասը տեղափոխեց Պաքու՝ քարիւղ երկաթուղիով, սիթերներով տեղափոխելու համար:

Միքայէլ Արամեանցը ծնած է Արցախ, 1843 թուականին:

Ներսիսեան դպրոցի մշտական հոգաբարձուն ու հովանաւորը եղած է: Աջակցած է Թիֆլիսի Նշանաւոր «Արամեանցի հիւանդանոցին» (Ներկայիս՝ Թիֆլիսի թիւ 1 բուժական հիւանդանոց) կառուցմանը՝ նուիրաբերելով հարիւր հազար ռուպլ: Արամեանցի անուան հետ կապուած է նաեւ իր կառուցած Թիֆլիսիի Ներկայիս «Մարիոթ» հիւրանոցի շէնքը, որուն ճարտարապետը Նոյնպէս հայ Գաբրիէլ Տէր-Միքէլեանն էր: Առաջին համաշխարհային

պատերազմի տարիներուն ապաստաններ կառուցած է հայ գաղթականներու համար:

Խորհրդային կարգերու հաստատումէն ետք, Արամեանցը կորսնցուցած է իր գրեթէ ամբողջ կարողութիւնը: Հարստութիւնէ եւ դիրքէն զրկուելով 1924 թուականին մահացած է սովի ու աղքատութեան մէջ:

Արամեանցը թաղուած է հայկական Խոճիվանքի Գերեզմանատունին մէջ: Ստալինեան ժամանակաշրջանին գերեզմանատունն աւերած են, իսկ 1990-ական թուականներուն գերեզմանատունին տեղը շինած են վրացական Սամեպա տաճարը: Կատարուած հողային աշխատանքներու հետեւանքով հարիւրաւոր աճիւններ, այդ թիւին նաեւ Արամեանցին, ոչնչացուած են:

ՑԱՒԱԿՑԱԳԻՐ

Երուանդ Ազատեան
Ատենապետ
Թէքէեան Մշակութային Միութեան Միացեալ Նահանգներու
եւ Գանատայի Կեդրոնական Վարչութեան

Պէյրուք, 1 Մայիս 2021

Սիրելի Էտմոն,
Խորունկ ցաւով իմացանք Ձեր կողակիցին՝ մեր բոլորին սիրելի Տիկին Նորա Ազատեան-Իփէկեանի մահուան տխուր լուրը: Դժուարին այս պահուն միտքերով եւ զգացումներով Ձեր հետն ենք եւ կը կիսենք Ձեր վիշտը: Գիտնք թէ որքան դժուար է հարազատի մը եւ մանաւանդ կողակիցի մը կորուստը:
Տիկին Նորան մեր յիշողութեան մէջ կը մնայ որպէս բացառիկ հայուհի մը՝ իր ազնուական կերպարով, անհատականութեամբ, անմիջականութեամբ եւ բարի ժպիտով: Արուեստը եւ մշակոյթը իր տարերքն էր: Եւրոպական կրթութիւնն ու ազգային ջիւղը գեղեցկօրէն միահիւսած հայուհի մըն էր ան իր խօսքով եւ գործով: Որպէս գեղանկարչուհի, ասմունքող եւ դաստիարակչուհի ան սփիւռքահայ մշակութային եւ կրթական կեանքին կարեւոր ներկայացուցիչներէն էր, նուիրուած ըլլալով նաեւ սփիւռքահայ

երիտասարդներու ազգային դաստիարակութեան նուիրական գործին, Եգիպտոսէն մինչեւ Ամերիկա: Կը բաւէ յիշել որ Տիկին Նորան, որ ծնած էր Իփէկեան ազնուական ընտանիքին մէջ, թոռնուհին էր Հայ Ազատագրական Շարժման աննկուն գործիչ եւ ՌԱԿ-ի մեծանուն ղեկավարներէն Միհրան Տամատեանին: Եգիպտահայ գաղութի ազգային կեանքի փայլուն օրերու մթնոլորտի ծնունդն էր ան, կրելով այդ մթնոլորտի կերտիչներուն անմիջական ազդեցութիւնը, որ իրմէ անբաժան մնաց մինչեւ վերջ:

Այս տխուր առիթով, մեր խորագգաց ցաւակցութիւնները կը փոխանցենք Ձեր ընտանեկան պարագաներուն, մասնաւորաբար տաղանդաւոր արուեստագետ եւ բեմադրիչ՝ Ժիրայր Բաբազեանին, ինչպէս նաեւ հարազատներուն եւ բարեկամներուն:

Մեր աղօթքը կը միացնենք հանգուցեալին հոգիին հանգստութեան եւ խաղաղութեան համար բարձրացուած աղօթքներուն:

Յիշատակն արդարոյն օրինութեամբ եղիցի:

Թ.Մ.Մ. Հիմնադիրներու Մարմնի Ատենապետ՝
Յակոբ Գասարճեան

Ցեղասպանագիտական Գծով Արժեքաւոր Հաւաքածոյ - Հրատարակութիւն

**«Յիշում եմք եւ Պահանջում»
Հեղինակ՝ Հրանոյշ Հրանտի Յակոբեան
Երեւան, 2020 (839 էջ)**

ՊԱՐՈՅՐ 3. ԱՂՊԱՇԵԱՆ

Սփիւռքագիտութիւնը տակաւին լիովին պեղուած չէ, որքան ալ ոմանք յաւակնութիւնը ունենան հակառակը յայտարարելու կամ պնդելու, որովհետեւ մեր խօսքը չի վերաբերիր անցողակի կամ հպանցիկ գրառութիւններու, ու սերտողութիւններու, որոնք կրնան իրենց օգտակարութիւնը ունեցած ըլլալ, բայց, ոչ ակնկալուած մակարդակով եւ արժանի պատմագիտականութեամբ:

Ո՛չ սփիւռքահայը, ո՛չ ալ հայաստանահայը տակաւին կրցան այս մարզէն ներս հասնիլ յիշարժան կամ հանրօգուտ իրագործումի, պարզապէս անոր համար, որ, իրօք, Սփիւռքը բարդ, հաստափոր ու լայնահունչ իրականութիւն մըն է, իսկ անոր հետ վերաբերուիլը կը կարօտին:

- Լուրջ, հետեւողական ու համակողմ ճիգերու, ուղղակի եւ անմիջական ուշադրութեան առարկայ դարձնելով զայն, հեռու դիտողական, հեռավար ու զգացական նկրտումներէ:

- Մասնագիտական ու փորձագիտական յատկանիշներով օժտուած տարրերու ներգրաւում, որ՝ կոչումին զուգահեռ, զինուած ըլլայ տեսիլքի եւ արեւելումի ճշգրիտ գործօններով:

- Ակադեմական յղացքի եւ անհատական իրապաշտութեան ուղիներու բացարձակ անհրաժեշտութիւն, որ կը նպաստէ համոզիչ կողմնորոշումի ու պատկերացումի, շօշափելի լծակներու արձանագրութեամբ:

- Պայմաններու, միջոցներու եւ առիթներու հողադաշտի անարգել ապահովում, հոսկ՝ զօրակցական քաջալերանք, համապատասխան նիւթա-բարոյական ու համագործակցական տուեալներով:

- Հայաստան-Սփիւռք պատկան կողմերու պատրաստակամ, մատչելի ու գործնամիտ յարաբերութիւններու գոյառում, որ ըլլայ ծրագրուած եւ յայտագրուած ամրապինդ ու հեզասահ օղակներով:

Անշուշտ, վերոյիշեալ թուումները, ազդու ու նպատակային դառնալու նախանձախնդրութեան համար կը յիշուին, որպէսզի սփիւռքագիտութեան կազմաւորումն ու դրսեւորումը, իրականացումն ու ճանաչումը, մասն իրենց արդիւնաւետութեան ու նպատակասլացութեան ծիրերէն ներս:

Այն ինչ որ ցարդ կատարուած է (ու կը կատարուի), Հայաստանի մէջ, սփիւռքագիտութեան բնագաւառէն ներս, ցարդ ոչ միայն անբաւարար է, այլեւ՝ անգոհացուցիչ, ուր ոչ մէկ բնորոշիչ քալ արձանագրուած է, աւելին՝ հրապարակայնօրէն, եթէ կայ ալ, արդեօք ո՛ր եւ ե՛րբ հանրութիւնը տեղեակ եղած է այդ աշխատանքներէն:

Հետեւեալբար, հեռու պէտք է մնալ հռետորական արտայայտութիւններէ, ինքնագովական գեղումներէ կամ ցուցադրական փորձերէ, որոնք ոչինչ կ'աւելցնեն սփիւռքագիտութեան թղթածրարին վրայ, քանի պահանջուածը այդ չէ, ոչ ալ՝ փնտռուածը, այլ՝ ԻՍԿԱԿԱՆ շրջագիծ մը, որ սփիւռքագիտական դպրոցին կու տայ կեանք, որպէս գիտութիւն, բովանդակութիւն եւ ամբողջականութիւն, միանգամայն:

Այս հրատապ հարցին, բազմիցս անդրադարձած եմ եւ արծագանգած, առանց վերահասու ըլլալու որեւէ ԶԳԱԼԻ տեղաշարժի, որ սփիւռքագիտութիւնը կրնայ ձեւաւորուիլ իր անշեղ հունաւորումով, այդուհանդերձ, կը մնանք մեր հետապնդումի դիրքին վրայ:

Սփիւռքի հիմնադիր նախարարուհի՝ Հրանոյշ Յակոբեանի վերջին հրատարակութիւնը՝ «ՅԻՇՈՒՄ ԵՆՔ ԵՒ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ», (Երեւան, 2020) նոր առիթ մը ստեղծեց, թէկուզ թռուցիկ, ՍՓԻՒՐԵԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ուսմունքը, գոյավիճակը, դրուածքը եւ, ընդհանրապէս, հեռանկարը՝ լուսարձակի տակ առնելու, սկզբունքով, ասիկա ըլլալով առաջնահերթ ու հիմնարար օրակարգ մը:

Այս մեկնակետը, հրամայական կարգով, այլ ընտրանք չէր կրնար ունենալ, կրկնութեան գնով իսկ ցոյց տալու, այլեւ՝ հաստատելու, որ սփիւռքագիտութիւնը, իր տարատեսակ կազմութիւններով ու խայտաբղետութիւններով, ինչպէս երէկ, նաեւ՝ այսօր, վստահաբար՝ վաղը, դեմ յանդիման կը գտնուի նորագոյն մարտահրաւերներու, որոնց նկատմամբ անհրաժեշտ է որդեգրել ՅՍՏԱՎ ՈՒՂԵԳԻԾ մը, ուր ան՝ որպէս հայ ժողովուրդի ընդհանրութեան ցայտուն հայելի մը, ստիպուած է մնալու այդ պայծառ հորիզոնականին վրայ, որովհետեւ ամէն ոք պէտք է հասկնայ եւ ըմբռնէ, որ *սփիւռքակեանքը, սփիւռքավիճակը, սփիւռքադիմագիծը, սփիւռքակառոյցը եւ սփիւռքապատկերը*, ինքնին սփիւռքագիտութիւն են, որոնց պէտք է համոզուիլ ու հաւատալ, ամենայն հասկացողութեամբ, համապարփակութեամբ ու իրատեսութեամբ:

Գիտականուհի Հրանոյշ Յակոբեանը, իբրեւ իրատես, առարկայապաշտ ու վերլուծագետ միտք, յատկապէս վերջին տասնամեակին, Սփիւռքի նախարարուհիի հանգամանքով եւ այլապէս ալ, որոնող եւ արձանագրող, նկատող ու թափանցող, մտաւորական հեղինակութիւն, աչքառու լրջութեամբ, հայեցակետութեամբ եւ խոհեմութեամբ, փորձած է ուսումնասիրել սփիւռքահայ կեանքը, ապրիլ սփիւռքահայերու հետ, շփուիլ Սփիւռքի համարեա բոլոր շրջանակներուն հետ, իր ՈՒՐՈՅՆ, բայց, նշանակելի յառաջխաղացքները արձանագրելով եւ, ի պատիւ իրեն, կրցած է հասնիլ աւելի քան գոհացուցիչ արդիւնքներու:

Բնական է, ոչ ոք վստահութիւնը կրնայ ունենալ, թէ յաջողած է Սփիւռքը ուրուագծել իր ամբողջութեամբ, լիարժեքութեամբ ու համակողմանիութեամբ, պարզապէս այն պատճառով, որ ատիկա կ'ենթադրէ անսահման նիւթականութիւն, անչափելի կարելիութիւն, անսպառ պատրաստուածութիւն, անդադրում հետեւողականութիւն ու մանաւանդ՝ անաչառ հովանաւորութիւն:

Ծիծղ է, Հրանոյշ Յակոբեանը օժտուած է բազմաթիւ առաքինութիւններով ու ինքնայատկութիւններով, որոնց արդիւնքն է իր այս վերջին (բայց, ապահովաբար, ոչ-վերջնագոյն) գիրքը եւ վստահ պէտք է ըլլալ, որ ան այս մարզէն ներս կրնայ հանդէս գալ նորագոյն այլ իրագործումներով, եթէ պայմանները ստեղծուին, աւելի ճիշդ՝ եթէ յուսադրիչ առիթներ տրուին իրեն, ատոնք ըլլան Հայաստանի պատասխանատու ամպիոններէն, թէ Սփիւռքի ազդեցիկ շրջանակներէն:

Գիրքին խորագիրը ինքնին խօսուն ու խօսեցնող է, նաեւ կողքի պերճահաղորդ լուսանկարը, ուր Արարատ սիգապանծ լեռը ու Ծիծեռնակաբերդի երկնասլաք յուշակոթողը, արդէն կը յուշեն հրատարակութեան ամբողջ մտացիութեան իմաստը:

Աշխատութեան մէջ պարփակուած են հեղինակին բազմատասնեակ գեկոյցները եւ ելոյթները, դասախօսութիւններն ու բանախօսութիւնները, նուիրուած Հայոց Ցեղասպանութեան 100ամեակի նախապատրաստութեան, ապա՝ կայացման տարբեր առիթներով միջոցառումներուն, Հայաստանի թէ Սփիւռքի մէջ, համապետական ու համահայկական առումներով, պատմական ու քաղաքական արժեքափերով տալով անոր գնահատումն ու արժեւորումը:

Կարելոր է ընդգծել, որ հեղինակը իր բոլոր ելոյթներուն մէջ, պատմագետի ու քաղաքագետի խորութեամբ, շեշտած է Ցեղասպանութեան քաղաքական ծրագրաւորումի դատապարտելիութիւնը, ժողովուրդ մը բնաջնջելու միջազգայնօրէն անընդունելիութիւնը եւ այս բոլորէն բխած՝ շարունակելու պահանջատիրական վարքագիծը, ամէն մակարդակի վրայ, ի մասնաւորի նոր սերունդը ներգրաւելով հետապնդման շարժումներէն ու ծրագիրներէն ներս:

Աշխատութիւնը հրատարակութեան երաշխաւորած է ՀՀ ԳԱԱ Պատմութեան Ինստիտուտի գիտական խորհուրդը, խմբագրութեամբ՝ բանասիրական գիտութիւններու Դոկտ. Վ. Կարվալեանի, իսկ «Առաջաբան»ը գրած է՝ ՀՀ Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Պատմութեան Ինստիտուտի տնօրէն ակադեմիկոս՝ Աշոտ Մելքոնեան, ինչ որ կրկնակիօրէն կը բարացուցէ գիրքի արժեքին ուշագրաւութիւնը, բարձրաստիճան յարգարժան մասնագետներու կողմէ:

Եղեռնի Հետքերով - 2

Տեօրթեոյցի Պենոն Վասիլեանի Յուշերը Չոր Մերճուման-Չորք Մարգալան

Շար. Նախորդ շաբաթէն

Դուրսի հեռու գիւղերէն թուրքեր եւ քիւրտեր եկան մեր աղային մօտ, թէ այստեղ կեաւորներ կան եղեր, մեզի տուր զանոնք մեռցնենք: Այի աղան ըսեր է՝ «գացէք Տօրթ Եոյի կեաւորները մեռցուցէք: Այս կեաւորները ես կը մեռցնեմ», զանոնք ճամփեր է, եւ մեզի կու գայ կ'ըսէ՝ «հաւաքուէք ամէնքդ մեր տուն գացէք» եւ մեզ իր տունը կը տանի:

Այդ օրերէն օր մը հօրս լուր կ'ընեն թէ ջաղացք եկուր ալիւր ունինք աղալու: Հայրս կ'եյլէ ջաղացք երթալու: Կէս ճամփան կը հասնի, հօրս վրայ հեռուէն մէկը կը կրակէ, բայց հօրս չի դաչիր: Հայրս ետ կը դառնայ Այի աղային կը պատմէ եղածը, կ'ըսէ «քեօր Հուսէյնը վրաս կրակեց»:

Այի աղան անմիջապէս իր մօտ կը կանչէ Կարա Պոստանը եւ Կարա Պոստանը, կը հրամայէ՝ «շուտ գացէք ինծի բերէք այդ լակոտը»: Կարա Պոստանը եւ Կարա Պոստանը հայրս շատ կը սիրէին: Ասոնք կ'երթան քեօր Հուսէյնին տունը, կը նային տունը չէ, կնկան կը հարցնեն՝ կինը կ'ըսէ կեաւոր Լեւոնին զարկաւ ու այսպէս գնաց: Կ'երթան կը գտնեն զայն հեռու, պահուլտած: Հարց կու տան՝ ինչու Լեւոն աղային վրայ կրակեցիր: Կ'ըսէ՝ կինս ըսաւ, ես ալ կրակեցի: Կինն ու զինք միասին կը բերեն աղային քով: Մինչայդ, գիւղացիները ամբողջ հաւաքուած կ'ըլլան աղայի տունին առջեւ: Աղան պառկեցնել կու տայ քեօր Հուսէյնն ու խենթ Այիշէն, ձեռքին գաւազանը կու տայ Կարա Պոստանին ու Կարա Պոստանին եւ՝ «ծեծեցէք զիրենք, կ'ըսէ, միւսը ես կեցէք չըսեմ չէք կենար»: Կարա Պոստանը եւ Կարա Պոստանը հերթաբար կը ծեծեն երկուքը:

Ատկէ վերջ աղան բարձր տեղ մը կ'եյլէ եւ ժողովուրդին բարձրաձայն կը պոռայ. «ասկէ վերջ Լեւոն աղային ով որ կեաւոր ըսէ՝ անոր մայրը-քոյրը ասպէս-այնպէս կ'ընեն»: Հաւաքուած մարդիկ ատոնց վրայ թքնելով կը հեռանան:

Այսպիսով մեզի ալ ոչ մէկը մօտեցաւ ու մեզի պահեցին այդպէս:

Այն հինգ թուրք զինեալ երիտասարդները որոնք դէպի Տօրթ Եոյ կ'երթային կեաւոր սպանելու, Տօրթ Եոյի չէն կրնար մօտենալ, ետ վերադարձան, եկան մեզի՝ հօրս լուր տուին, ըսելով թէ Լեւոն աղա, երբեք մի՛ մտահոգուիր, Տօրթ Եոյ ոչ մարդ, նոյնիսկ թռչուն չի մօտենար:

ՏԵՕՐԹ ԵՈՒԻ ՎՐԱՅ 1909Ի ՅԱՐԶԱԿՈՒՄԸ

1909ի Ապրիլի ինքնապաշտպանութեան կռուի առաջին օրերուն տեօրթեոյցիները Տօրթ Եոյին չորսկողմը պարիսպի շինքեր են: Տօրթ Եոյի մէջ որսորդական եւ այլ իրացաններու կողքին, երեք-չորս հատ ինքնագործ զէնքեր կան եղեր: Այս ինքնագործ զէնքերով երկու-երեք մարդիկ ձիերու նստած Տօրթ Եոյի չորսկողմը դառնալով կրակ բացեր են անընդհատ ու յարձակող թուրքերը խուճապի մատնելով: Պաշտպանութեան գործին մէջ մեծ աշխատանք տարած են Կեօղճեանները եւ Մազաքեանները: Թուրք մոլեռանդ խուճաններու ամբոխի եւ չեթէներու յարձակումը տեսեր է տասնչորս-տասնհինգ օր:

Տեօրթեոյցիներ զոհ չեն ունեցած. միայն դուրսը՝ աստեղ-անտեղ պատահական եօթ կամ ութ հայեր զոհուել էին: Մեր գիւղի թուրքերը եկան պապայիս ըսին՝ «Լեւոն աղա, մի վախճար եւ մի՛ մտահոգուիր Տօրթ Եոյ ոչ ոք չի կրնար մօտենալ, տեօրթեոյցիները հարիւր-հարիւրիսուն մեթրի վրայ մօտեցողները կը զարնեն: Տօրթ Եոյի մէջ շատ զէնք կայ: Մարդ չի կրնար մօտենալ, Տօրթ Եոյ բան մը չի պատահիր»: Տասնհինգ օր ետք անգլիացիներ մուտք գործեցին, զարկը դադարեցուցին: 1909ին ընդհանուր կռիւը այսպէսով վերջացաւ:

Տօրթ Եոյի շուրջի թուրք գիւղացիներ եւ չեթէները Տօրթ Եոյի ջուրը կտրեր էին: Տեօրթեոյցիները եկան ջուրը ետ բացին, մենք ալ հոն գացեր էինք, հայրս շատ հեռուէն պոռաց՝ «Յակոբ, Վասիլ, մեզի համար մի՛ մտահոգուիք, մենք լաւ ենք ու ապահով»: Ասոնք ալ պատասխան տուին. «Յակոբը, Վասիլը լաւ են, հանգիստ, բարեկեցութիւն ունին, մենք ալ շատ լաւ հանգիստ ենք»:

1909ի այս ինքնապաշտպանութեան օրերուն հայրս, մայրս գիշերները մինչեւ առտու ծունկի եկած կ'աղօթէին Աստուծոյ: Պզտիկ քոյրս՝ Բերկրուհին, վեց ամսական երեխայ էր: Օր մը շատ լացաւ, հայրս զինք առաւ մէկ կողմ նետեց: Մեծ քոյրս երեխան առաւ հանդարտեցուց... Ես շատ չարածիմի տղայ էի, յաճախ տունէն կը փախչէի, թուրք տղաներու հետ կը խաղայի: Օր մը հայրս ետեւէս վազեց, բռնեց զիս, ըսաւ՝ «օր մը թուրքերը քեզի պիտի մեռցնեն, անեղի լաւ է ես քեզի մեռցնեմ», զիս կապեց

որ մէյ մըն ալ տունէն չփախչիմ:

Վերջը մարդիկ առաջուան նման հանդարտ կեանք սկսան ապրիլ ազատութեամբ. ոչ ոք իրարու ծուռ նայեցաւ:

Ամառը վերջացաւ, օդափոխութեան ելած մարդիկ սկսան վերադառնալ իրենց տուները: Մենք այդ տարին ուղղակի գացինք Տօրթ Եոյ՝ Սարը Սեքիի փոխարէն,

ձմեռը հոն անցուցինք: Հօրեղբայրս՝ Գեորգը, զիս տարաւ պարտեզ, գրկեց վեր բարձրացուց, ըսաւ՝ որքան նարինջ կ'ուզես փրցուր: Ես ուզեցի նարինջներ փրցնել, բայց չէի կրնար, քանի որ նարինջները մեծ էին, մատներս՝ պզտիկ: Հօրեղբայրս սկսաւ նարինջներ փրցնել ինծի համար, ես որքան նայէի նարինջներուն՝ անեղի կ'ուրախանայի կը զուրաճանայի: Ինծի շատ կը սիրէին, խանութ կը տանէին շաքար-լեպեպու կը լեցնէին գրպանս...:

Ձմեռը վերջացաւ: 1910ի Ապրիլի մէկին Տեյիւմէն Տերեսիւն եկան հինգ ջորեպաններ՝ մեզ տարին մեր ամառանոցը: Ես եղայ եօթ տարեկան: Ծամփան մանուշակներ, սմբուլներ բացուած, լեռներ, պարտեզներ, բիւրահոտ անուշ-անուշ կը հոտին:

Այդ տարին հայրս Մեհմետ աղային կը հարցնէ. «աղա, ինչու՞ այս ջաղացքը չէք աշխատցնէք»: Աղան կ'ըսէ թէ վարպետ նորոգող չկայ որ նորոգէ:

- Ես կը նորոգեմ, կ'ըսէ հայրս: Մեհմետ աղան կ'ուրախանայ:

- Լեւոն աղա, ինչ լաւ կ'ըլլայ, նորոգէ՛, դուն ալ աշխատցուր: Հայրս Տօրթ Եոյ կ'երթայ, ինչ որ պետք է ջաղացքի նորոգութեան՝ շինել կու տայ, կը պատրաստէ եւ ջաղացքը կ'աշխատցնէ:

Հայրս երկու տարի ջաղացքը կ'աշխատցնէ իր հաշուին: Աղաները հօրմէս ոչ մէկ հարկ ուզած են: Երրորդ տարին աղաները հօրմէս հինգհարիւր օջաձաւար ուզեր են ամբողջ երեք տարուան համար: Հայրս համաձայնած է: Այսպիսով հայրս կօշկակարութիւն եւ ջաղացպանութիւն ըրեր է:

1912ին սկսայ դպրոց յաճախել: Ինծի քերական տուին, ես շատ լաւ, հաճոյքով կը սորվէի: Այդ ձմեռ քերականը վերջացուցի: Ինծի առաջին դասագիրք տուին: Յաջորդ տարին՝ 1913ի ձմեռն, այդ ալ սորվեցայ վերջացուցի:

1914ի ամռան նորէն գացինք մեր գիւղը: Հայրս այս գիւղին մէջ 10 տարի աշխատած էր: 1906ին երբ մենք Սարը Սեքի էինք, մայրս վեցերորդ զաւակը աշխարհ բերաւ: Եղբայր մը եւս ունեցայ: Այս անգամ մանկաբարձը թուրք կնիկ մըն էր: Հայրս Տօրթ Եոյ գնաց քահանայ մը բերաւ, եղբայրս կնքեցինք, անունը դրինք Սարգիս: Երկու տարի ետք նորէն Սարը Սեքի, 1908 Նոյեմբերին առաջին օրերուն բախտաւորութեանք աղջիկ զաւակով մը: Այս քրոջս մանկաբարձը նոյն թուրք կնիկն էր: Հայրս դարձեալ Տօրթ Եոյ գնաց, քահանայ մը բերաւ կնքեցինք, անունը Բերկրուհի դրինք: 1910ին, Տօրթ Եոյ, մայրս աղջիկ մը եւս ունեցաւ, անունը Մարիամ դրինք: 1912ին նորէն տղայ մը ունեցաւ, անունը Շահան դրինք: 1914ի ձմեռն, մայրս աշխարհ բերաւ մեր ընտանիքի տասներորդ զաւակը՝ աղջիկ մը, անունը դրինք առաջին քրոջս - որ մահացեր է եղեր մէկ տարեկանին - անունը՝ Հռուփսիմէ... Չորս տղայ, հինգ աղջիկ զաւակներ էինք: 1912ին մեծքոյրս հարս գացեր էր, մենք եւ հայրս-մայրս տասը հոգի էինք տունը:

Գիւղը քոյրերուս հետ միասին կ'երթայինք մանուշակ հաւաքելու: Շատ ու շատ մանուշակ կը հաւաքէինք, կը չորցնէինք, ամբողջ ձմեռը մանուշակի թէյ կը խմէինք: Հօտաւետ աղճա թէյ՝ կ'ըլլար: Մայիս ամսուն աղճայի ծառերը ծաղիկներ կը բանային, ծաղիկները կը փրցնէինք, հոտաւետ էին եւ փորի ցաւի համար օգտակար էին, դեղի պէս: Զոյրերս իրենց հասակակից թուրք աղջիկներու հետ հարսի հագուստի խաղեր կ'ընէին, մեծ եղբայրս արտերը թռչուն, թուգի թռչուն կ'որսար, ամէն օր տասը-տասնհինգ հատ կը բերեր: Թռչուններու փետուրները մաքրելէ կը ձանձրանայինք:

Շար. Էջ 05

1 Աղճա.- ծառատեսակ, որմէ գիւղական թէյատեսակ կը պատրաստուի:

Պենոն Վասիլեան ընտանիքը, Երեւան

Եղեռնի Հետքերով - 2

Տեօրթեուլցի Պենոն Վասիլեանի Յուշերը...

Սկիզբը Էջ 04

1912ին ինը տարեկանիս, խաղընկերներս թուրք մեծ տղաքն էին, միասին լեռներ, ձորեր, պարտեզներ կ'երթայինք ընկոյզ, կաղին, կեռաս եւ այլատեսակ պտուղներ կը քաղէինք եւ մէկ-մէկ իրարու հետ կռիւ կ'ընէինք: Ես բոլորին կը ծեծէի, գլուխսին քարով կը վիրաւորէի բայց իրենց ընտանիքները նոյնիսկ չէին գանգատեր ու կ'ըսէին՝ լաւ ըրաւ, զիս շատ կը սիրէին...:

Հայրս շատ սերտ բարեկամ մը ուներ, անունը Տերվիշ: Տերվիշ աղան ամեն տարի տիկ մը պանիրով *չեօթելիկ*, *սիւրքիք* կը բերէր, տիկը քառասուն-յիսուն օքա կը կշռէր: Ամբողջ ձմեռը մեզի կը բաւէր:

Օր մը Տերվիշ աղան հօրս ըսաւ. «Լեւոն աղա, Պենոնը ինծի տուր մեզի տանիմ, տասնհինգ օր մեր տունը թող մնայ, տղուս հետ միասին կը խաղան»:

- Տերվիշ աղա, Պենոնը շատ չար է, ձեզի կ'անհանգստացնէ:

- Ճիշտ ատոր համար կ'ուզեմ հետս տանիլ:

- Հարցնենք իրեն՝ կ'ուզէ՞ երթալ:

Ես անմիջապէս «այո» ըսի: Չիս ջորիի վրայ դրաւ ու տարաւ: Շատ հեռու լեռ մըն էր, պտղատու շատ ծառերով, հրաշալի ամառանոց էր, օդը շատ զով ու մաքուր:

Տերվիշ աղան հինգհարիւր այծ, տասնհինգ կովեր եւ ջորի մը ուներ: Տղայ մը ուներ ինծմէ մէկ տարի մեծ, ուրիշ չորս տղաներ եւս ուներ: Ինծմէ մեծ երկու աղջիկ ուներ: Ես պզտիկ տղուն հետ լեռներ կը բարձրանայի, շատ շատ պտուղներ կային՝ կ'ուտէինք, կը խաղայինք: Տասնհինգ օր ամբողջ կայթով, սեռով, մեղր-կարագ-խլոզով սնուցին զիս: Ես շատ լաւացեր էի: Արդէն լաւ էի, ակելի՜ լաւացայ: Տղոց հետ կ'ըմբշմարտէինք, ինծի ոչ մէկը կրնար գետին տապալել, ես երկուքը, երեքը կը ծեծէի:

Տասնհինգ օր ետք զիս վերադարձուց տուն, հօրս ըսաւ. «Լեւոն աղա, Պենոնը այնպիսի մարդ մը կը դառնայ՝ որ մէկը իրեն չի կրնար մօտենալ, *մաշալլա* իրեն»:

Հայրս ուրիշ թուրք ընկեր մը ուներ՝ Չելեպի անունով: Չելեպին հսկայ, ուժեղ կտորիճ մըն էր: Եղբօրս հետ եղնիկի որսի կ'երթար: Օր մը եկաւ եղբօրս ըսաւ Արտէշ², եկուր այսօր լճակ երթանք լողանք»: Լճակը շատ ալ խորունկ չէր: Ես ալ գացի: Հագուստները հանեցին Չելեպին ջուր նետուեցաւ, լողալ սկսաւ: Եղբայրս կ'ամչնար, որովհետեւ առջեւը բաց էր, ջուր չէր մտած: Չելեպին բաւական լողալէն ետք դուրս եկաւ, հագուստը հագաւ, քիչ մը հեռացաւ: Հիմա եղբայրս ջուր նետուեցաւ, սկսաւ լողալ, ջուրի յատակը իջնել-ելլել: Մէջ մըն ալ տեսնեմ՝ եղբայրս կը խեղդուի: Ես սկսայ լալ, պոռայ, կանչել «եղբայրս կը խեղդուի»: Չելեպի աղան լսելով եկաւ, հագուստով նետուեցաւ ջուրը, եղբայրս դուրս բերաւ: Եղբօրս վրայ ուժ չէր մնացած: Կէս ժամ ետք ուշքի եկաւ, աչքերը բացաւ, սկսաւ խօսիլ, տեսաւ առջեւը բաց է՝ շատ ամչցաւ...:

Եղբայրս ինծի չէր նմաներ. շատ լուրջ էր, ամօթխած: Գիւղի տղաքը մինչեւ տասներկու տարեկան շապրնկեր չէին հագուեր. միակտոր երկայն հագուստով կը մնային, իսկ աղջիկները մինչեւ ութ տարեկան շապրնկեր չէին հագուեր:

Գիւղը վերի ջաղացքին մօտ սրճարան մը կար, գիւղացիք այնտեղ ժամանակ կ'անցընէին, *խքեմալի* - քարտ - խաղալով, մեծ մասամբ՝ 66, *աթմըշ ալլը*, սուրճի կամ թէյի վրայ... օդին ինչ է՝ չէին գիտեր...:

Անգամ մը մեծ աղային թոռը եւ երկու ուրիշ երտասարդներ 66 կը խաղային թէյի վրայ, ես ալ իրենց մօտ նստած էի: Եօթ-ութ տարեկան աղջիկ մը, ձեռքը երեք-չորս հակիթ, կու գայ դէպի խանութպանը հակիթները շաքար-լեպլեպուով փոխանակելու: Աղջիկը մեր քովէն անցաւ: Ես իրեն ըսի. «Այ՛շ, հակիթները ինծի տուր ես քեզի դրամ կու տամ, գնա ուզածդ առ»: Աղջիկը չուզեց: Գնաց: Այս եղածը երեք երտասարդները լսեցին: Աղջիկը լեպլեպուները հագուստին գրպանը դրած կը վերադառնար, ես ելայ շուտով միւս կողմէն աղջկան առջեւ կեցայ, ըսի. «Այ՛շ, առջեւդ ի՞նչ կայ», ու բէշը վեր վերցուցի նայեցայ: Աղջիկը լալով տուն գնաց: Ես անմիջապէս վերադարձայ, իմ տեղս ետ նստայ: Տղաքը խաղով տարուած՝ իմ երթալ-գալս չնկատեցին: Յանկարծ, աղջկան հօր Վելիին ձայնը լսուեցաւ՝ կը պոռայ-կը կանչէ: Ես շուտով ելայ տուն գացի: Եղբայրս արտերն է եղեր, այս Վելին եկեր է, աղային թոռ Զեմալին գանգատեր է ըսելով. «Լեւոն աղային, տղան Պենոնը աղջկաս պատուին խաղալ կ'ուզէ»: Եղբայրս այս լսելով տուն եկաւ, զիս բռնեց՝ սկսաւ փայտով լաւ ծեծել: Հայրս եղբօրս

հարցուց՝ «ինչու այսպէս զայրացած կը ծեծես Պենոնին»: Եղբայրս բարկացած ըսաւ. «Վելիին աղջկան այսպէս ըրեր է»: «Սուտ է,- ըսի,- ես հակիթները ուզեցի, ինքը չտուաւ գնաց, ուրիշ բան մը չըսի, եթէ ուզէ՞՝ երթանք Զեմալին հարցուցէք»:

Հայրս եղբայրս եւ ես գացինք սրճարան: Վելին դեռ էշի պէս կը պոռար: Զեմալին ըսի՝

- Զեմալ, ես Այշէին ի՞նչ ըսի, ըսէ՛ տեսնեմ:

- Պենոնը մեր մօտ նստած էր, Այշէն - ձեռքը հակիթներ - մեր մօտէն անցնելու պահուն ըսաւ, Այշէ հակիթները ինծի տուր քեզի դրամ տամ: Այշէն ո՛չ ըսաւ, գնաց խանութ, լեպլեպուն առաւ ու գնաց, Պենոնն ալ մեր մօտ նստած էր: Բաւական վերջ Պենոնը տուն գնաց,- ըսաւ Զեմալը:

- Պենոնը աղջկան առջեւը ելեր է,- հակաճառեց Այշէին հայրը:

- Ո՛չ,- ըսաւ Զեմալը,- ստեր է, Պենոնը բան մըն ալ չըրաւ:

Զեմալին հայրը Վելիին ապտակ մը զարկաւ, թէ՛

- Այս երեխան ի՞նչ գիտէ բէշ վերցնել: Ձեզի պէս յիմարները կ'ուզէք որ Լեւոն աղային պատիւը վար իջեցնէք, եւ հօրս դառնալով ըսաւ.- Լեւոն աղա, երեխան իզուր այսքան ծեծեր էք, առաջ հասկցէք վերջը պատժեցէք,- զիս առաւ, խանութ տարաւ, գրպանս լեպլեպու լեցուց,- հայտն գնա՛,- ըսաւ: Ես այսպէս չար երեխայ մըն էի:

Ես, Իսկենտեր եղբայրս եւ քոյրերս միասին չորս ուլիկ ունէինք: Անգամ մը ուլիկները առինք, գիւղէն դուրս արածելու գացինք: Հոն մեծ քրոջս հետ կռիւ ըրի, խոշոր քար մը վերցուցի գետնէն, քրոջս զարկի: Քարը քրոջս ոտքին դպաւ քոյրս գետին ինկաւ ու սկսաւ լալ: Ես որ տեսայ քրոջս լացը՝ կարծելով թէ ոտքը կոտրեցաւ, վախէս փախուստ տուի դէպի Սարը Սեքի, ուր մօրաքոյրս կ'ապրէր, հինգ-վեց ժամ հեռու: Մթննալ սկսաւ, մօրաքոյրս հարցուց՝

- Պենոն, ի՞նչ կայ, ինչու՞ եկար:

- Բան մը չկայ, ձեզի կարօտցայ, անոր համար եկայ:- Մօրաքրոջս մնացի երեք օր: Վերջը հայրս լուր դրկեր էր, որ Պենոնը տուն թող գայ, քրոջը ոտքը լաւացեր է, կոտրած չէ: Միւստուրք աղան զիս ջորիին վրայ դրաւ, ետ տուն վերադարձուց: Տուն հասայ, ինծի ոչ ոք բան ըսաւ, ոչ ալ ծեծ կերայ:

Մենք ջորի մը ունէինք, շատ սիրուն ու զօրաւոր էր, անով եղբայրս լեռնէն չոր փայտ կը բեռնէր, հայրս ալ ատեն-ատեն ձմռան ուտելիքները՝ ալիւր, ձաւար, ուրիշ բաներ ալ կը բեռնէր, կը տանէր իր հօրը, եղբայրներուն ու ծանօթներուն: Օր մը ուրիշ գիւղէ մը երեք մարդիկ կու գան մեր գիւղը, որ մեր ջորին գողնան-տանին: Մեր գիւղի մարդիկ կը ճանչնան այս մարդոց, շուտով մեզի կու գան, պապայիս կ'ըսեն՝ «Լեւոն աղա, գիւղին մէջ երեք մարդիկ կան, եկեր են ձեր ջորին գողնալու»: Հայրս շատ շնորհակալութիւն յայտնեց մեր գիւղացիներուն: Ասոնք գացին, հայրս մօրս անմիջապէս ըսաւ.

- Անսիկ, աքլոր մը մորթէ, միասին ձաւարով փիլաւ եփէ երեք հոգիի համար, հիւր ունինք:

Մէկ ժամ ետք կերակուրը պատրաստ էր:

Այս երեք մարդիկ այնտեղ տեղ մը նստած են եղեր, հայրս կը մօտենայ իրենց կ'ըսէ՝

- Բարեկամներ, կ'երեւի օտար էք, հեռու տեղէ եկած, յոգնած, անօթի կ'ըլլաք: Եկէք մեզի երթանք պատառ մը բան կերէք, քիչ մը հանգստացէք: Ասոնք կու գան մեզի, կ'ուտեն-կը խմեն-կը հանգստանան, ետքը հօրս կ'ըսեն՝

- Լեւոն աղա, շատ շնորհակալ եմք: Ճիշտը՝ մենք եկեր էինք քու ջորին գողնալու, բայց ասկէ ետք ոչ թէ ջորիդ, այլ ասեղ մը նոյնիսկ չենք վերցնել: 1912ին Իսկենտերունէն երեք հաճընցի ընտանիքներ եկան մեր գիւղը երկաթագործութիւն ընելու: Ուստա Եփրեմը աղջիկ մը ուներ, վարպետ Յակոբը՝ երկու տղայ եւ երկու աղջիկ ուներ, վարպետ Պողոսը՝ երեք տղայ եւ երկու աղջիկ ուներ: Այս երեք ընտանիքները մեր տան աջ կողմի վրայ երեք տուններ կառուցեցին իրար մօտ, մեր ջաղացքին մօտ ալ մեծ գործատեղի շինեցին երկաթագործութիւն ընելու:

Մենք շուտով բարեկամացանք մեր հաճընցի դրացիներուն հետ, աղջիկներուն եւ տղոց հետ ընկերներ եղանք, մայրս ու երեք կիները ընկերուհիներ եղան քոյրերու պէս: Թուրք կանայք նոյնպէս ընկերուհիներ եղան իրենց: Տեօրթ Եոլէն մեզի ծանօթ աղայի մը տղան՝ Օսման Էֆենտի անունով, մեր գիւղը կու գար ամեն տարի օդափոխութեան: Յաճախ մեր տունը կու գար, կ'ուտէր-կը խմէր-կ'երթար, գիւղացիներուն ալ կը խաբէր թէ ինք պաք կը բռնէ: Գիւղացիները այդպէս համոզուած էին, բայց որ գիտնային թէ ինք սուտ է՝ զինք գիւղէն դուրս կը վնասէին *կեաւուր* ըսելով:

**Ցեղասպանագիտական Գծով Արժեքաւոր
Հաւաքածոյ - Հրատարակութիւն**

**«Յիշում եմք եւ Պահանջում»
Հեղինակ՝ Հրանոյշ Հրանտի
Յակոբեան
Երեւան, 2020 (839 էջ)**

Սկիզբը էջ 03

Գիրքը բաժնուած է չորս հիմնական մասերու, հետեւեալ կարգով.

ԳԼՈՒԽ 1

«ՀՀ ՍՓԻԻՌԵԻ ՆԱԽԱՐԱՐ ՀՐԱՆՈՅՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
ՉԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ, ԵԼՈՅԹՆԵՐԸ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ,
ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՄ» (Էջ 16-430)
Փաստօրէն, այս գլուխը ամենէն ընդարձակն է (համարեա գիրքին կէսը), ուր ամփոփուած են 137 զեկուցումներ եւ ելոյթներ, որոնցմէ կարելի է յիշել՝ «1946-1948ի հայրենադարձութիւնը եւ անոր դասեր»ը, «Ատանա 100»ը, «Ազգային-մշակութային ցեղասպանութիւն»ը, «Հայոց Ցեղասպանութեան 100ամեայ տարելից»ը, «Հայաստանի Հանրապետութիւն-Սփիւռք համագործակցութիւն»ը, «Սփիւռքի հեռանկարները գլոպալացնող աշխարհում»ը, «Լրագրողների ճող համահայկական համաժողով»ը, «Առաջին Համաշխարհային պատերազմի ազդեցութիւնը հայոց սփիւռքի ձեւաւորման գործում»ը, «Հայաստան-Սփիւռք համահայկական 5րդ համաժողով»ը, «Հայ-թուրքական փոխարաբերութիւնների ազդեցութիւնը...», «Աշխարհն առանց ցեղասպանութիւնների», «Մերձաւոր Արեւելքի հոգեւորականների առաքելութիւնը Հայոց Ցեղասպանութեան տարիներին»ը, «Ցեղասպանութեան յանցագործութեան կանխարգելման ու պատասխանատուութեան միջազգային իրաւական հիմնախնդիրներ»ը, «Ցեղասպանութիւնը՝ որպէս մարդկութեան դէմ ուղղուած ծանրագոյն յանցագործութիւն»ը, «Հայոց Ցեղասպանութեան ժխտողականութիւնը նոր օսմանականութեան գաղափարախօսութեան համատեքստում»ը, «Սրբօրէն պահենք Մայրենին՝ մեր ինքնութեան ու լինելութեան վկայականը»ը:

Ահաւասիկ մեծկակ փունջ մը, ուր հայրենի պետական գործիչը, հանրագումարի բերած է Հայոց Ցեղասպանութեան այն սուր ու հրատապ ոլորտները, որոնք զայն կը յատկանշեն իրենց զանազան երեսներով ու ծալքերով, նշանակելիութեամբ եւ արտայայտչականութեամբ, որպէս պատմական անքակտելի առանցք, յիշելով շարժառիթներ, հոլովոյթներ ու գործընթացներ, անոնց ընդմէջէն յանգելով տրամաբանական ու դիպուկ եզրակացութիւններու, թէ՛ հայրենի ժողովուրդը, թէ՛ սփիւռքահայութիւնը, նախ՝ իրազեկ դարձնելով Ցեղասպանութեան հետ առնչուող զարգացումներէն, ապա՝ բոլորը մղելով պատասխանատուութեան համագիտակցութեան եւ աշխատանքի համայնաձևառութեան, ամենայն միասնականութեամբ եւ ուժականութեամբ:

ԳԼՈՒԽ 2

«ՀՀ ՍՓԻԻՌԵԻ ՆԱԽԱՐԱՐ ՀՐԱՆՈՅՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԵԼՈՅԹՆԵՐԸ՝ ՍՓԻԻՌԵԱՆ ՀԱՄԱՅՆՆԵՐՈՒՄ,
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ» (Էջ 431-594)

Այս գլխուն մէջ տեղադրուած են 27 ելոյթներ, որոնք մեծ մասամբ տարեդարձներու եւ ամեակներու նուիրուած են, դարձեալ Հայոց Ցեղասպանութեան 100րդ տարելիցի ծիրէն ներս, ինչպէս՝ Վանի ինքնապաշտպանութեան 95ամեակ, Այնճարի 70 եւ Մուսա Լեւան հերոսամարտի 95ամեակներ, Հայաստանի Գրողներու Միութեան 80ամեակ, «Յիշում եմք եւ պահանջում» եւ բազմաթիւ ողջոյնի խօսքեր, տարբեր առիթներով:

Յատկանշական է, որ հրապարակախօս Հրանոյշ Յակոբեանը, իր բոլոր ելոյթները յագեցուցած է ոչ միայն այդ զեկուցումներուն առիթով իր ոգեշունչ ճառերու արտասանութեամբ, այլեւ՝ արմատաւորած է հայրենական ոգի եւ հետք, հայրենասիրական սլացք ու լիցք, հայկական պատկանելիութեան դրոշմ ու կնիք եւ, ամենէն կարեւորը, արմատներու ինքնութեան կառչածութիւն, լեզուով, մշակոյթով, արուեստով, գրականութեամբ եւ առ հասարակ այն ամէն ինչով որ հայութիւն կը ներշնչէ, հայութիւն կը բուրբ:

ԳԼՈՒԽ 3

«ՀՐԱՆՈՅՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓԻԻՌԸ ՅԱՐԱՓՈՓՈՒՄ
ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ» ԳՐԵԻՑ ՀԱՏՈՒԱԾ՝ «ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ
100 ՏԱՐԻ ԱՆՑ» (Էջ 595-694)

Վերոյիշեալ գիրքը, իր շահեկանութեան, այժմեականութեան եւ ինքնորոշութեան համար, կարեւոր ներդրում մը նկատելով, օրին գրախօսած էի եւ ատիկա լոյս տեսած էր հայրենի թէ՛ Սփիւռքի մամուլին ու համացանցին մէջ, արժանի արձագանգներով:

Սակայն, հոս, երկրորդ մասով, «Հրանոյշ Յակոբեանի արձագանգ»ը (էջ 651-694), ամբողջովին նուիրուած է Արցախեան հերոսամարտին՝ 27 Սեպտեմբեր 2020էն մինչեւ 15 Նոյեմբեր 2020, ուր հեղինակը հրատապօրէն անդրադարձած է անոր, իր յանդուգն, արդարական, բայց, զգաստացնող ու սթափեցնող ահագանգներով, մերթ խօսքը ուղղելով միջազգային աշխարհին, մերթ հայրենի իշխանութիւններուն, փրկելու հայրենի հողը, որովհետեւ պէտք է առաջնորդուիլ խիղճով ու համոզմունքներով, որոնց լուծումը Ազգային ժողովին մէջ է, դիտել տուած է ան:

Այս բաժինը կը կարեւորուի նաեւ անով, որ հեղինակը հայու պարկէշտ քաղաքացիութենէն, հայրենապաշտութեան անսակարկ հաւատարմութենէն, հայրենիքը փրկելու անսակարկութենէն մեկնելով, իր անկեղծ եւ անխառն մտորումները, մտավախութիւններն ու տագնապները սեփականութիւնը դարձուցած է իր ժողովուրդին (ընդ որուն՝ նաեւ անգլերէն ու ռուսերէն լեզուներով):

ԳԼՈՒԽ 4

«ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ
ՆԻՍՏԵՐՈՒՄ

ՀՀ ՍՓԻԻՌԵԻ ՆԱԽԱՐԱՐ ՀՐԱՆՈՅՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ԵԼՈՅԹՆԵՐԸ ԵՒ
ԱՐՄԵՆՓՐԵՍԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆԻՍՏԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» (Էջ 695-763)

Այս բաժինը վաւերագրական ու փաստագրական է, նկատի ունենալով որ հոն համատեղուած են՝ Հայոց Ցեղասպանութեան 100րդ տարելիցին նուիրուած համակարգող պետական յանձնաժողովի նիստերուն ՀՀ Սփիւռքի նախարարուհիին ՎԵՑ ելոյթները (էջ 695-740), ապա՝ նիստերուն մասին տեղեկագրութիւնները (էջ 741-763):

Այս ելոյթներուն մէջ, ինչպէս նախորդներուն, Հրանոյշ Յակոբեան, ձեռնհասութեամբ եւ իրապաշտութեամբ հանդէս եկած է ազգային բարձր գիտակցութեամբ, պետական պատասխանատուի վեհանձնութեամբ ու քաղաքական գործիչի ներհուն հեղինակութեամբ, որոնք լաւագոյն ապացոյցը կու տան, որ, յանձինս իրեն, օրին, յարմարագոյն թեկնածու մը ընտրուած է այդ պաշտօնին վրայ, ըստ պատշաճի եւ արժանաւորութեան արդարացնելով իր վրայ դրուած յոյսերը:

«ՅԱԲԵԼՈՒԴՆԵՐ» (Էջ 764-823) բաղկացած՝ 6 յաւելումներէ ու կը բովանդակէ.

«100ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՄ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ
ՑԱՆԿԵՐԸ,

ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ, ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ, 100ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ՀՈՂԱԿԱԳԻՐԸ,
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՃԱՆՉՑԱԾ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԱՅԼ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ» (Էջ 764-823)

Այս բաժինը վիճակագրական եւ յիշատակագրական է, իր աշխարհագրական, ցամաքամասային, համայնքային, յարանաւանական, կուսակցական, բարեսիրական, գաղութային, շրջանային ու միջազգային բեւեռներով, ուր հեղինակը, իրօք, տքնաջան ու հետեւողական ճիգերով կը ցած է հաւաքագրել եւ աղիւսակագրել ամբողջ համապատկեր մը սփիւռքահայութենէն, սփիւռքագիտութեան բնագաւառին մէջ արձանագրելով օրինակելի նորութիւն մը, որմէ օգտուելու ու զայն համալրելու պարտաւորութեան առջեւ կը գտնուի իւրաքանչիւր սփիւռքագետ, եթէ կայ կոչումի եւ առաքելութեան պատկանելիութեան ուղիի զարգացում:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՐԲԻՐՆԵՐ (Էջ 824-839)

Աղբիւրներու առատութիւնը ու ցանկագրումը ցոյց կու տան ոչ միայն այս աշխատութեան գիտականութեան եւ արժանահաւատութեան հաստատումը, այլեւ՝ հեղինակին բծախնդրութիւնն ու նախանձախնդրութիւնը, առաւելագոյն չափանիշներով, ըլլալու ճշգրիտ ու ճշմարտախօս, վաւերագրական եւ արձանագրական, հետազօտական ու պատմական իրողակարգերու անշահախնդիր հետեւողութեամբ:

Հրանոյշ Յակոբեանը, որպէս կոչումնակիր եւ արժանակիր գիտնական, վստահաբար, այլ ընտրանքի կամ ուղիի չէր կրնար հետեւիլ, բացի ըլլալէ անոնց կողմն ու գործադրողը:

Շար. էջ 07

Մահագրուելին

Վարդան Գրիգորեանի Յիշատակին

ՎԱՅԱԳԼ ԱՐԳԱՐԵԱՆՏ

2021 թուականի ապրիլի 15-ին, հայ ժողովուրդը կորցրեց իր արժանաւոր զաւակներից մէկին, յանձինս փրոֆ. Վարդան Գրիգորեանի:

Դոկտ. Գրիգորեանը ծնունդ էր 1934թ. ապրիլի 8-ին, Իրանի Թաւրիզ քաղաքում: Շրջանաւարտ Պէյրուզի Նշան Փալանճեան ճեմարանից, հետեւել է ճեմարանի հայագիտական բարձրագոյն դասընթացներին, միաժամանակ լինելով Հայաստանի Հանրապետութեան վերջին վարչապետ՝ Սիմոն Վրացեանի քարտուղարներից մէկը: Պէյրուզ գտնուած տարիներին եղել է Նաեւ Թեհրանի «Ալիք» օրաթերթի թղթակիցը:

Նա դոկտորական աստիճանի է արժանացել ԱՄՆ-ի Սթանֆորտ համալսարանից, Փրոֆեսորի աստիճանով պատմութիւն է դասաւանդել Ֆրանսիսքոյի Նահանգային եւ այլ համալսարաններում: Նախագահն էր Նիւ-Եորքի համալսարանի գրադարանի, Փենսիլւանիայի համալսարանի խորհրդատու եւ օտարազգի առաջին նախագահն էր Պրաունի համալսարանի եւ 1997 թուականից մինչեւ իր վախճանը՝ զբաղեցրել է Նիւ-Եորքի Զարնեգի կորպորացիայի նախագահի պաշտօնը:

Հեղինակել է մի շարք գրքեր, արժանացել դոկտորական պատուոյ տիտղոսների, ստացել ԱՄՆ Ազգային Մարդասիրական մեդալ (1998) եւ Նախագահական Ազատութեան մեդալ(2004): Հայերէնից բացի տիրապետում էր անգլերէն, ֆրանսերէն, պարսկերէն եւ փորթուգալերէնին: Յուսով եմ ուրիշներ դեռ շատ պիտի գրեն եւ մանրամասնօրէն անդրադառնան այս տաղանդաւոր հայի բարեմասնութիւններին:

Դր. Գրիգորեանը ոչ միայն յարգուած գիտնական-փրոֆեսոր էր, այլ նաեւ՝ զուարթախօս: Ներկայացնեմ իմ ունեցած փորձառութիւնից մի քանի օրինակներ:

Ճարտարագիտութեան ուսանող էի Ֆրանսիսքոյի պետական համալսարանում: Նա պատմութիւն էր դասաւանդում նոյն համալսարանում:

Մերթ ընդ մերթ ճաշում էինք միասին համալսարանի ճաշարանում:

1968 թ. Սան Ֆրանսիսքոյի եւ Պըրքլիի համալսարանները եղել էին Վիեթնամի պատերազմի եւ այլ առիթների հակա-կառավարական շարժումների եւ ցոյցերի կենտրոն:

“Black Panthers” («Սեւ յովազներ») յեղափոխական խմբակը կազմակերպել էր մի հանդիպում սրահներից մէկում: Նպատակն էր պահանջներ ձեւակերպել եւ ներկայացնել համալսարանի ղեկավարութեանը: Հանդիպմանը կարող էին մասնակցել միայն սեւամորթ ուսանողները, բայց պատկերացրէք, թէ ո՞վ էր հրաւիրուած: Այո՛, դր. Գրիգորեանը:

Նա յարգուած եւ վստահելի անձնաւորութիւն էր: Նուաստ եւ իմ մտերիմ ընկեր Սիւրան Փիրումեանը ընկերակցում էինք դր. Գրիգորեանին: Չեմ կարող մոռանալ, թէ ինչպէ՛ս մուտքի մօտ խոնուած սեւամորթ ուսանողները արագ ետ քաշուեցին ճամբայ բանալով մեզ համար:

2003 թուականի նոյեմբերին, Լոս Անճելըսի Համազգային մշակութային միութիւնը, իր 75-ամեակի հանդիսութեանը պատուեց դր. Վարդան Գրիգորեանին:

Որպէս Համազգայինի շրջանային վարչութեան ատենապետ պատիւ էր ինձ համար Լոս Անճելըսի միջազգային օդանաւակայանում ողջունելու մեր հիւրին:

Շար. էջ 08

Յեղասպանագիտական Գծով Արժեքաւոր Հաւաքածոյ - Հրատարակութիւն

«Յիշում եմք եւ Պահանջում»

Շար. էջ 06-Էւ

Այս առնչութեամբ, ան դիմած է արխիւային նիւթերու, տպագիր սկզբնաղբիւրներու, ուսումնասիրութիւններու, գիտական յօդուածներու, իրաւական *աքտ*երու, պարբերականներու, համացանցային աղբիւրներու (հայերէն, ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, թրքերէն), որոնք, որոշապէս, անելի կ'արժէտէրն ու կը գիտականացնեն աշխատութիւնը:

Անտարակոյս, Հրանոյշ Յակոբեան, այս երկրորդ գիրքով, սփիւռքագիտութեան կալուածին մէջ, կարեւոր ներդրում մը եւս կատարեց, որ՝ գոնէ արծարծուած կամ անդրադարձուած հարցերուն գծով, կարեւոր «բաց մը» ամբողջացնելու կամ

լրացնելու կոչուած է, որովհետեւ երբ ընթերցողը կը ծանօթանայ անոր միտքերուն, տեսակետներուն ու գաղափարներուն, չի կրնար համաձայն չգտնուիլ անոնց ճշմարտացիութեան եւ իրաւացիութեան հետ, ի դէմս գիտականութեամբ, առարկայականութեամբ ու պատմականութեամբ օժտուած հետազօտող հեղինակութեան մը:

Հիմնականը՝ Հրանոյշ Յակոբեանի ազգային-քաղաքական, հանրային-պետական հայեացքներուն եւ ըմբռնումներուն, կայ ողջմիտ աշխարհահայեացքի ու հզօր անհատականութեան հայահիւնչ կերպար մը, այս հատորը ըլլալով անոր ցայտուն օրինակներէն մէկը, յուսալով որ նորերը կը յաջորդեն, նոյն ուղիով, հարթակով ու կիզակետով:

(Պէյրուզ)

ԲԱՆ ՈՒ ԳԻՐ

Մեր Ուխտը

Մենք ուխտ ունենք՝ միշտ դէպի լոյս,
Ու գընում ենք մեր ճամփով,
Մըրրիկներով պատած անլոյս,
Սև խաւարով, մութ ամպով:
Մենք անցել ենք արեան ծովեր,
Սուր ենք տեսել ու կըրակ,
Մեր ճակատը դէմ ենք արել
Մըրրիկներին հակառակ:

Ու թէպէտև պատառ-պատառ
Մեր դըրօշը սըրբազան,
Ու մենք չունենք տեղ ու դադար՝
Երկրից երկիր ցիրուցան:

Բայց գընում ենք մենք անվեհեր
Չարկերի տակ չար բախտի,
Մեր աչքերը միշտ դէպի վեր՝
Դէպի լոյսը մեր ուխտի:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

04 2021
ՄԱՅԻՍ

Կրկ	Երկ	Երք	Չրք	Հնգ	Ուրք	Շրք
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ԺԱՆԵԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(1967)

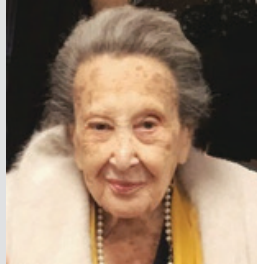
«Ես քեզ կը սիրեմ»

ԳՈՅԺ

Ոչ եւս Է Նորա Ազատեան – Իփեքեանը

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանային Վարչութիւնն ու ՉԱՐԹՕՆԶ օրաթերթի ընտանիքը սրտի խոր կսկիծով կը գուժեն՝ նկարիչ, ասմունքող, եւ վաստակաշատ ուսուցչուհի՝

ՆՈՐԱ ԱԶԱՏԵԱՆ – ԻՓԵՔԵԱՆ-Ի

մահը, որ պատահեցաւ Տիթրոյթի մէջ (ԱՄՆ), 29 Ապրիլ 2021-ի գիշեր: Մեր խորին ցաւակցութիւնները հանգուցեալին կողակից՝ յայտնի մտաւորական եւ ազգային-կուսակցական գործիչ ընկ. Երուանդ Ազատեանին, ինչպէս նաեւ զաւակին՝ Նոյնպէս յայտնի դերասան եւ բեմադրիչ Ժիրայր Փափազեանին:

Մահագրութիւն

Վարդան Գրիգորեանի Յիշատակին

Սկիզբը Էջ 07

35 տարիներ Էին անցել, բայց նա ճանաչեց եւ երբ միմեանց ձեռք Էինք սեղմում ժպտալով ասաց.
- Շուրջ երկու ժամ առաջ, նախքան քեզ հանդիպելը, վերջին անգամ ձեռնուել եմ Զինթա Իսթվուտի (նշանաւոր դերասան եւ երկար ժամանակով Զալիֆորնիայի Զարմէլ քաղաքի քաղաքապետ) հետ: Ես կարելոր համագումարի Էի հրաւիրուած եւ պրն. Իսթվուտը ինքն անձամբ ինձ օղանաւակայան ուղեկցեց:
Իր «Իմ կենսագրութիւնը» գրքի շնորհանդէսին, որը տեղի Էր ունենում Կլենտելի կեդրոնական

գրադարանում, նա պատմում Էր իր կեանքի դրուագներէն մէկի մասին: Բարեսիրական ծրագրերից մէկում նա պարի Է հրաւիրում Իրանի նախկին թագուհուն՝ Ֆարրահին: Ինչպէս ինքն Էր պատմում, - պարելու պահին մտաբերեցի տատիկս եւ պատկերացում Էի, որ նա պիտի ասէր ինձ «Ծօ, գեաղա՛ւ, հիմա թագուհի՛ւ՛ հետ ես պարում...»:
Դեռ շատ բան կարելի Է գրել Վարդան Գրիգորեան մարդու, գիտնականի եւ ամենակարեւորը, հայի անունը միջազգային ասպարէզում շողացնող հսկայի մասին, բայց այն թողնենք իր հարազատներին, գործընկերներին եւ նրա գործունէութեանը լաւատեղեակ անձնաւորութեանց:

Հայկական Լուրեր

Արցախը Ոչ ՄԷԿ Կերպ Կրնայ Ատրպէյճանի Կազմին ՄԷջ Ըլլալ. Արցախցի Գործիչ

Սկիզբը Էջ 01

2020թ Նոյեմբերի 10-ի չարաբաստիկ յայտարարութեան մէջ Ստեփանակերտի՝ ատրպէյճանական բանակի հսկողութեան տակ անցնելու մասին կէտը բացակայում Էր: Այսօր Արցախի ժողովրդի անվտանգութեան երաշխաւորը՝ ռուս խաղաղապահ ուժերն ու Արցախի բանակն են:
Արցախն Ատրպէյճանի կազմում

որեւէ ուղղահայեաց ենթակայութեան տակ չի կարող լինել: Համոզուած ենք, որ ԵԱՀԿ Մինսքի խմբի հովանու ներքոյ մենք հասնելու ենք լիակատար ազատութեան նախկին ԼՂԻՄ-ի սահմաններում: ԵԱՀԿ Մինսքի խմբի համանախագահող երկրների առաջնորդները եւս գիտակցում են, որ անվտանգութեան երաշխիքի հետ միասին Արցախի ժողովրդի համար հրատապ Է Արցախի

Նորա Ազատեանի Մասին

Նորա Իփեքեան Ազատեան իր մահկանացուն կնքեց 29 Ապրիլին: Ան ծնած Էր Աղեքսանդրիա, Եգիպտոս, ականաւոր նկարիչներու եւ մտաւորականներու ընտանիքի մէջ: Նորայի հայրական կողմէն ծանօթ են թատերական գործիչներ Գասպար Իփեքեանը եւ Արմէն Արմէնեանը: Մայրը՝ Շաքէ Իփեքեան, դերասանուհի ու դաշնակահար Էր, յեղափոխական պետական գործիչ ու մտաւորական Միհրան Տամատեանի դուստրը: Ան չափազանց հպարտ Էր հայ ազգային հերոս իր մեծ հօրմով:

Նորա Ազատեան իր կրթութիւնը ստացած Էր Գահիրէի ֆրանսական Լիսէին մէջ եւ վերապատրաստուած Էր, որպէս նկարիչ՝ Աշոտ Չօրեանի արուեստանոցին մէջ եւ վկայուած Ֆրանսայի Փարիզի ABC գեղարուեստի դպրոցէն: Ան արուեստ դասաւանդած Է Գահիրէի ֆրանսական Լիսէին եւ Գալուստեան դպրոցին մէջ: Հանգուցեալ տիկին Նորային ուսանողները մրցանակներ շահած են ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ի ուսանողական գեղարուեստական մրցոյթներուն, Վարշավոյ (Լեհաստան) եւ Շաւքարի (Հնդկաստան) մէջ: Իր ուսանողներու շարքերէն միջազգային համբաւ ձեռք բերած Է Շանթ Աւետիսեանը, որ արուեստի ուսանող Էր Նորայի արուեստանոցին մէջ:

Նորան նաեւ արուեստի միջոցաւ հայոց պատմութիւն դասաւանդած Է Միշկլընի Սաուրֆիլտ քաղաքին մէջ գտնուող ՀԲԸՄ Ալեքս եւ Մարի Մանուկեան դպրոցին մէջ:

Ան ազգին ծառայած Է նաեւ որպէս Թեքեան Մշակութային Միութեան Տիթրոյթի մասնաճիւղի նախագահ, ուր ան ռահվիրաներէն կը հանդիսանայ ԹՄՄ-ի «Ուսուցիչ մը հովանաւորէ ծրագիր»-ին խթանման գործին՝ օգնելու համար Հայաստանի ուսուցիչներուն: Նորան հմուտ դերասանուհի Էր: Ան գլխաւոր դերեր խաղցած Է հայազգի եւ ֆրանսացի անուանի թատերագիրներու գործերուն մէջ: Հանգուցեալը, Վահան Թեքեանի բանաստեղծութեանց ամենահմուտ մեկնաբանողն Էր, Նոյնինքն բանաստեղծին կողմէ ուսուցանուած:

Նորա Ազատեան Իփեքեան արուեստի գործերու ցուցահանդէսներ ունեցած Է Եգիպտոսի, Հայաստանի եւ Միացեալ Նահանգներու մէջ, ներկայացնելով տպաւորապաշտ ոճի ջրաներկ եւ իւղաներկ գործեր: Նորան նաեւ անդամը եղած Է Սաուրֆիլտի Սուրբ Յովհաննէս հայկական եկեղեցւոյ կերպարուեստի վարչութեան:

Կրպես դաշնակահարուհի, իր սիրած մեծերն Էին՝ Շոփենը, Պեթհովենը եւ Պախը:

Գահիրէի, Պոսթոնի եւ Տիթրոյթի մէջ գտնուող իր տունները կը ծառայէին նաեւ որպէս արուեստի սրահներ, ուր ան կը հիւրընկալէր նկարիչներ, օփերայի երգիչներ եւ գրողներ:

Նորայի կորուստը կը սգան իր ամուսինը՝ Երուանդ Ազատեանը եւ որդին՝ Ժերայր Փափազեանը:

Վերջին տեսութիւն՝ Երեքշաբթի, Մայիս 2021-ի երեկոյեան ժամը 6:00-էն 8:00 Սուրբ Յովհաննէս հայկական եկեղեցիին մէջ:

Յուղարկաւորութիւն՝ 5 Մայիսի 2021-ի առաւօտեան ժամը 10:00-ին:

Փոխան ծաղկեպսակի կը խնդրուի Նուիրատուութիւն կատարել՝ Tekeyan Cultural Association, "Sponsor a Teacher Program" 755 Mt. Auburn St., Watertown, MA 02472.

Անցանց Նուիրատուութեանց համար՝ <https://givebutter.com/tekeyan-cultural-association-inc>

Կարգավիճակի հարցը:

Անվտանգութիւն եւ յստակ կարգավիճակ. դրանցից մէկի բացակայութեան դէպքում Արցախը հայաթափուելու Է:

Լիայոյս ենք, որ մենք քաղաքակիրթ աշխարհի մի մասնիկն ենք եւ, որպէս անկախ պետութիւն, պատրաստակամ ենք փոխշահաւետ համագործակցութեան պայմանագրեր կնքելու ոչ միայն տարածաշրջանի երկրների, այլեւ բոլոր խաղաղասէր երկրների հետ: Խաղաղ բանակցային գործընթացի այլընտրանքը պատերազմն Է: Մենք

առաջարկում ենք արժանապատիւ խաղաղութեան օրակարգ», -նշած Է Արցախի Հանրապետութեան ԱԺ Նախագահ Արթուր Թովմասեանը, - ըստւած Է Արցախի ԱԺ Նախագահի յայտարարութեան մէջ: